

Advies

Generale college voor de kerkorde

Behandeling in tweede lezing

Betreft:

Kerkordelijke verankering jaargesprekken
(ord. 4-8-6a)

AZ 13-04

Generale Synode april 2013

Inleiding

De generale synode stelde in november 2012 in eerste lezing de tekst van een nieuwe bepaling, ord. 4-8-6a, teneinde het voeren van jaargesprekken een kerkordelijke verankering te geven. Het generale college voor de kerkorde heeft in zijn toelichting ter synode aangegeven dat deze kerkordelijke verankering niet *noodzakelijk* is, omdat het tot het reguliere kerkenraadswork behoort om jaarlijks in de kerkenraad het kerkenraadswork te evalueren en de motivatie en het welbevinden van de kerkenraadsleden te bespreken. Maar het college had ook geen overwegende bezwaren. De generale synode heeft in november 2012 besloten om het voeren van jaargesprekken te stimuleren en in de kerkorde daartoe een nieuwe bepaling op te nemen.

De in eerste lezing aanvaarde tekst van ordinantie 4-8-6a luidt:

6a: Met het oog op de kwaliteit van het kerkenraadswork maakt de kerkenraad een regeling voor de wijze waarop en met wie jaargesprekken worden gehouden, onder wie in elk geval de predikanten die in de gemeente werkzaam zijn en ook de kerkelijk werkers die in het ambt zijn bevestigd. In de jaargesprekken komt aan de orde de kwaliteit van het werk van de kerkenraad als geheel en van de betrokkenen in het bijzonder als ook het welbevinden van alle betrokkenen. De gelijkwaardigheid van de ambten bepaalt het karakter van de jaargesprekken.

Consideraties

Voor de opmerkingen van **Alblasserdam**, **Ede en Goes** met betrekking tot de procedure verwijst het college naar het rapport tweede lezing bij ord. 2-17a.

Uit het overzicht van consideraties (zie bijlage) blijkt dat 34 klassicale vergaderingen positief considereerden. Tien klassicale vergaderingen reageerden positief met kanttekeningen en/of vragen. Eén klassicale vergadering (**Ommen**) considereerde positief noch negatief. Twee klassicale vergaderingen (**Dordrecht en Katwijk**) wijzen de voorgestelde wijziging af.

Een en ander brengt het generale college tot de volgende reactie.

De klassicale vergaderingen stemmen met grote meerderheid in met de voorgestelde wijziging. Zij vinden het positief dat kerkenraden een regeling maken om het voeren van jaargesprekken te regelen. Een aantal classes gaat in op de vraag met wie de gesprekken gevoerd gaan worden. **Apeldoorn** spreekt hierin een voorkeur uit voor het gesprek met alle betrokkenen. **Ede** breidt graag de jaargesprekken uit naar alle overige in de gemeente werkzame personen. **Assen** had graag een model gezien voor het maken van deze regeling. **Ommen** maakt een soortgelijke opmerking. **Walcheren** vraagt om een goede handleiding en merkt op dat de afspraken met betrekking tot de permanente educatie in dit gesprek kunnen worden opgenomen.

De gedachte achter deze wijziging is echter mede dat iedere kerkenraad zelf vrij is in het bepalen hoe en met wie zij de jaargesprekken voert; hetzij met alle leden van de kerkenraad, hetzij met een kleine afvaardiging. Het generale college voor de kerkorde acht het juist om dit niet te gedetailleerd in de kerkorde voor te schrijven. **Ommen** waarschuwt er in dit kader voor dat er niet teveel regels in de kerkorde moeten komen. **Barendrecht** geeft aan dat het gesprek geen bureaucratische aangelegenheid moet worden.

Het college merkt nogmaals op dat de kerkenraad deze bevoegdheid en taak nu al heeft. Het behoort ook tot het normale kerkenraadswork om jaarlijks met andere personen en commissies in de gemeente te spreken. Hiermee is de vraag van classis Emmen 'wat er gedaan wordt met de kerkelijk werker die niet in het ambt is bevestigd?' beantwoord, namelijk: dat mag de kerkenraad zelf bepalen. Hierbij is het aan te bevelen om jaarlijks met deze kerkelijk werker te spreken.

Een aantal classes gaat in op de aard van de jaargesprekken: **Amsterdam, Ede en Nijkerk** waarschuwen ervoor dat de gesprekken niet het karakter van functionerings- of beoordelingsgesprekken krijgen. Hoewel het deze classes duidelijk is dat dit niet de bedoeling is van de jaargesprekken vrezen zij hier toch voor, mede op grond van gebrek aan deskundigheid binnen de kerkenraad (**Amsterdam en Doetinchem**) en een mogelijke verschuiving in de ambtsopvatting (**Amsterdam**). **Ede** vreest dat het bespreken van de kwaliteit van het werk van de betrokkenen kan uitmonden in ongewenste verhoudingen binnen de kerkenraad.

Ook **Nijkerk, Barendrecht en Alblasterdam** vragen aandacht voor het karakter van het jaargesprek en de bedoeling daarvan.

Het generale college kan er in dit kader alleen maar op wijzen dat, net als zoveel ander werk binnen de kerkenraad, ook de jaargesprekken met wijsheid gevoerd moeten worden, en herhalen dat de gelijkwaardigheid van de ambten het karakter van deze gesprekken bepalen.

Dordrecht en Katwijk considereren negatief en willen het verplichtende karakter van het gesprek afgezwakt zien resp. laten vervallen. Tegen het houden van deze gesprekken voert **Dordrecht** aan dat binnen vele moderamen- en kerkenraadsvergaderingen de beoogde onderwerpen al aan de orde komen. In het vorenstaande heeft het generale college trachten te verduidelijken wat de bedoeling van dit jaargesprek is.

Het generale college voor de kerkorde concludeert dat in de kerk een voldoende breed draagvlak bestaat voor de voorgestelde invoeging van een nieuwe bepaling ord. 4-8-6a

Het generale college stelt voor de tekst van ord. 4-8-6a in tweede lezing vast te stellen conform het voorstel in eerste lezing.

Deze in eerste lezing aanvaarde tekst van ordinantie 4-8-6a luidt:

6a: Met het oog op de kwaliteit van het kerkenraadswork maakt de kerkenraad een regeling voor de wijze waarop en met wie jaargesprekken worden gehouden, onder wie in elk geval de predikanten die in de gemeente werkzaam zijn en ook de kerkelijk werkers die in het ambt zijn bevestigd. In de jaargesprekken komt aan de orde de kwaliteit van het werk van de kerkenraad als geheel en van de betrokkenen in het bijzonder als ook het welbevinden van alle betrokkenen. De gelijkwaardigheid van de ambten bepaalt het karakter van de jaargesprekken.

OVERZICHT

van consideraties van de classicale vergaderingen betreffende het voorstel tot wijziging van ord. 4-8-6a (kerkordelijke verankering jaargesprekken)

1. RESPONS

Bij schrijven van 28 november 2012 is aan de classicale vergaderingen, de (wijk)kerkenraden en de evangelisch-lutherse synode toegezonden het voorstel tot wijziging van ordinantie 4-8-6 (kerkordelijke verankering jaargesprekken).

Aan de classicale vergaderingen is gevraagd de consideraties vóór 8 maart 2013 in te zenden. Aan de kerkenraden is gevraagd via de classicale vergaderingen te reageren, die deze reacties in hun consideraties kunnen verwerken. Aan de classicale vergaderingen is gevraagd niet te volstaan met doorzending van de reacties van de kerkenraden, maar daaraan in de consideraties zelf aandacht te geven.

Op 12 maart 2013 waren 47 reacties ontvangen, te weten van de classicale vergaderingen Alblasserdam, Almelo, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Barendrecht, Bommel, Buitenpost, Delft, Deventer, Doetinchem, Dokkum, Doorn, Dordrecht, Edam-Zaandam, Ede, Emmen, Enschede, Flevoland, Goes, Gouda, Heerenveen, Hoofddorp, Hoogeveen, Kampen, Katwijk, Leeuwarden, Leiden, Noordoost Groningen, Nijkerk, Nijmegen, Ommen, Rotterdam I en II, Sneek, Walcheren, West-Brabant, Westerkwartier, Winterswijk, Woerden, Zeist, Zierikzee, Zutphen, Zoetermeer, Zwolle, en van de Evangelisch-Lutherse Synode.

2. PROCEDURE

Alblasserdam vindt de timing van het toezenden van de stukken en de genoemde antwoordtermijn op zijn minst ongelukkig. De stukken zijn in de eerste of tweede week van december binnengekomen bij de kerkenraden. Veel classes, waaronder Alblasserdam, vergaderen in januari, mei en september. De kerkenraden vergaderen vaak niet in december, maar pas in de eerste of derde week van januari.

Ede vindt het dat het vastgestelde tijdspad erg krap is en slecht aansluit bij het vergaderschema (januari, mei, september) van de classis. Zij verzoekt voor een zorgvuldige afhandeling in het vervolg hiermee rekening te houden.

Goes geeft aan dat de tijd te krap is om in januari te kunnen considereren. Dit probleem heeft zich ook in voorgaande jaren voorgedaan. Als er oprecht belang gesteld wordt in de mening van kerkenraden en classicale vergaderingen, moet er voldoende tijd geboden worden om de wijzigingen te bespreken.

3. DE CONSIDERATIES INHOUDELIJK

a. Positief (34 reacties)

Almelo, Arnhem, Bommel, Buitenpost, Delft, Deventer, Dokkum, Doorn, Edam-Zaandam, Enschede, Flevoland, Goes, Gouda, Heerenveen, Hoofddorp, Hoogeveen, Kampen, Leeuwarden, Leiden, Noordoost Groningen, Nijmegen, Rotterdam I en II, Sneek, West-Brabant, Westerkwartier, Winterswijk, Woerden, Zeist, Zierikzee, Zoetermeer, Zutphen, Zwolle en van de Evangelisch-Lutherse Synode.

b. Positief, met opmerkingen, kanttekeningen en/of vragen (10 reacties)

Alblasserdam considereert positief, maar geeft aan dat één gemeente negatief heeft geconsidereerd, omdat het voorstel wordt gezien als een verzakelijking van de verhouding tussen predikant/kerkelijk werker en kerkenraad.

Amsterdam geeft aan dat er enige beduchtheid is ten aanzien van gesprekken in de kerkenraad die een kerkordelijke verankering krijgen in de kerkorde, niet vanwege de verankering in de kerkorde, maar wel waar het gaat om het niveau van de gesprekken en de veronderstelde deskundigheid. Het mag/moet namelijk zo zijn dat een gesprek gekenmerkt wordt door de gelijkwaardigheid van de ambten, maar vanwege onder andere verschuivingen in opvattingen over het ambt van o.m. de predikant dreigt de genoemde gelijkwaardigheid enigszins op de achtergrond te geraken. Enerzijds wordt dit veroorzaakt door de opvatting van sommige predikanten over het ambt en anderzijds omdat vanuit de landelijke kerk enige verzakelijking doorklinkt. Voor verschillende predikanten komt de vrijheid van het ambt van predikant onder spanning te staan en gaan gesprekken zoals hier bedoeld lijken op de gesprekken, zoals die in het bedrijfsleven gevoerd worden tussen werkgevers en werknemers. Opvattingen over het ambt naar reformatorisch gebruik zijn niet altijd meer bekend bij ouderlingen en diakenen, terwijl sommige predikanten hun ambt meer zien als beroep dan als ambt.

Apeldoorn stelt voor dat het in de jaargesprekken gaat om de kwaliteit van het kerkenraadswork als geheel. Het is dan goed om daar met alle betrokkenen over te spreken. Het is hen, mede gelet op de in het artikel genoemde gelijkwaardigheid van de ambten, niet duidelijk waarom er 'in elk geval' met de predikant(en) en de kerkelijk werker(s) gesproken moet worden.

Assen is akkoord, hoewel ze graag een model aangeleverd ziet voor de voorgestelde regeling in het nieuwe artikel 6a.

Barendrecht is akkoord, maar onderschrijft de opmerking van de Hervormde Gemeente te 's Gravendeel, inhoudend dat dit gesprek geen bureaucratische aangelegenheid moet worden, maar dat duidelijk moet zijn waar het gesprek over gaat.

Doetinchem considereert positief, maar wijst op de reacties van een paar gemeenten, waaruit naar voren kwam dat in overweging gegeven moest worden om ten aanzien van deze gesprekken erop toe te zien dat er niet te veel gevraagd gaat worden van kerkenraden en predikanten. Er moet voldoende deskundigheid in gemeenten aanwezig zijn.

Ede stemt in grote lijnen in, aangezien de kerkordelijke verankering een goede basis is om de jaargesprekken op de agenda te zetten. Zij heeft wel kanttekeningen doorgekregen. Er wordt niet getwijfeld aan de goede intenties van dit artikel, maar met name de verwoording als 'kwaliteit van het kerkenraadswork' en de associatie met een functioneringsgesprek liggen erg gevoelig. Ook is de kerkenraden niet altijd duidelijk met wie de jaargesprekken gevoerd (moeten) worden. Het is opmerkelijk dat bij dit artikel slechts een zeer summiere toelichting staat, terwijl er op synodaal niveau veel meer over gezegd is, gezien het feit dat gerefereerd wordt aan een synodaal gesprek waarin o.a. de voordelen van de jaargesprekken en de vereisen m.b.t. zorgvuldigheid en deskundigheid aan de orde zijn geweest. Hiervan is het gemiddelde kerkenraadslid niet op de hoogte. Een uitgebreidere toelichting had een deel van de onduidelijkheden, zorg en bezwaren waarschijnlijk vooraf kunnen wegnemen. En de kerkenraden hadden zo meteen geïnformeerd kunnen worden over de voordelen, vereiste deskundigheid en zorgvuldigheid. De classis vraagt voor de toekomst aandacht voor een juiste toelichting.

Daarnaast stemt zij in met een door de kerkcommissie voorgestelde wijziging van de tekst:

"De kerkenraad houdt in ieder geval met de in de gemeente werkzame predikanten en met de in het ambt bevestigde kerkelijk werkers een jaargesprek. Daartoe maakt hij vooraf een regeling voor de wijze waarop deze gesprekken worden gevoerd".

"Tevens kan de kerkenraad jaarlijks deze gesprekken houden met alle overige in de gemeente werkzame personen, commissies en werkgroepen omtrent de door hen verrichte werkzaamheden en de voortzetting daarvan".

Deze commissie stelt deze wijziging voor, omdat zij vindt dat het houden van jaar- of functioneringsgesprekken met betaalde medewerkers – hieronder valt de predikant niet, want die maakt deel uit van de kerkenraad – gezien de hiërarchische verhouding, heel nuttig kan zijn. Maar naar het oordeel van deze commissie ligt dat bij de onbetaalde medewerkers anders, omdat de leden van de kerkenraad ingevolge de voorgestelde tekst, waarin wordt gesproken van het werk van de

kerkenraad als geheel en van de betrokkenen in het bijzonder, en daarnaast ook het welbevinden van alle betrokkenen aan de orde komt, óók elkaar individueel kunnen aanspreken op de kwaliteit van het werk, en niet alleen op het functioneren. Dit zal (in de kerkenraad zelf) kunnen uitmonden in ongewenste verhoudingen. De commissie vraagt zich in deze context ook af hoe de kwaliteit bepaald wordt. Zij vindt dat het resultaat van de (totale) arbeid centraal dient te staan en niet de personen die de arbeid verricht hebben.

Emmen stemt in met het voorstel, maar vraagt zich af wat gedaan wordt met een kerkelijk werker die niet in het ambt is bevestigd.

Zij geeft verder aan dat de gehele vergadering graag als aanvulling opgenomen zou zien dat vanuit elke ambtsgroep aan het gesprek wordt deelgenomen aan de hand van de werkverslagen per ambtsgroep.

De classis waarschuwt dat er niet te veel regels in de kerkorde moeten komen.

Nijkerk considereert positief, maar plaatst wel een aantal kanttekeningen:

- Het jaargesprek dient tot verdieping en intensivering van de contacten tussen predikant en kerkenraad, maar mag niet het karakter krijgen van een beoordelingsgesprek; het moet vooral een pastoraal gesprek zijn met het oog op het dienstbaar zijn aan de gemeente van Christus;
- In het spreken over het werk in de kerk zou de classis graag zien dat bedrijfskundig jargon – bijvoorbeeld termen als kwaliteitsontwikkeling en kwaliteitsbeoordeling - zoveel mogelijk vermeden wordt;
- Sommige afgevaardigden waarschuwden tegen het teveel van bovenaf willen regelen;
- Eén gemeente pleitte voor het betrekken van meerdere mensen bij een jaargesprek en niet alleen de kerkenraad.

Walcheren considereert positief. Zij geeft aan dat het belangrijk is dat er een goede handleiding komt. Afspraken met betrekking tot de PE van de predikant of kerkelijk werker kunnen heel goed in een jaargesprek worden opgenomen. Wel wordt aangegeven dat het geen functioneringsgesprek kan zijn.

c. Positief noch negatief (1 reactie)

Ommen is verdeeld over deze wijziging. Aan de ene kant wordt bezwaar gemaakt tegen het zelf maken van een plaatselijke regeling dienaangaande, aangezien men vindt dat de synode moet ontzorgen. Aan de andere kant is het verschil tussen gemeenten groot, waardoor ook de insteek voor de gesprekken verschilt en is de voorgestelde tekst passend.

d. Negatief (2 reacties)

Dordrecht kan niet instemmen, omdat zij het verplichtende karakter afgezwakt zou willen zien. Uit het voorstel blijkt een zekere zorg voor de predikant, die de classis zeker waardeert. Aan de andere kant vindt zij de insteek te formeel. Het ambt van predikant moet niet verder geformaliseerd worden. In de gevallen dat er binnen de classis bezwaren tegen het houden van jaargesprekken zijn geuit, wordt vaak beargumenteerd dat binnen vele moderamen-, c.q. kerkenraadsvergaderingen de beoogde onderwerpen al aan de orde komen. Een formeel gesprek kan hierop aanvullend zijn, maar zeker niet altijd. Verplichte regeling schiet dan zijn doel voorbij.

Katwijk considereert negatief. Zij vindt dat de kerkenraad niet verplicht moet worden om jaargesprekken te houden, maar de vrijheid moet hebben dit al dan niet te doen.

Utrecht, 13 maart 2013